

NN31545.0725

I
NOTA 725

maart 1972

Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding
Wageningen

BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW

BIBLIOTHEEK DE HAAFF

Droevendaalsesteeg 3a
Postbus 241
6700 AE Wageningen

ENKELE OPMERKINGEN MET BETREKKING TOT DE TUINBOUW IN HET
RUILVERKAVELINGSGEBIED OUD GASTEL, OUDENBOSCH, HOEVEN

ir C.G.J. van Oostrom en L.W. Vink

Nota's van het Instituut zijn in principe interne communicatie-
middelen, dus geen officiële publikaties.
Hun inhoud varieert sterk en kan zowel betrekking hebben op een
eenvoudige weergave van cijferreeksen, als op een concluderende
discussie van onderzoeksresultaten. In de meeste gevallen zullen
de conclusies echter van voorlopige aard zijn omdat het onderzoek
nog niet is afgesloten.
Bepaalde nota's komen niet voor verspreiding buiten het Instituut
in aanmerking

1700910

12 FEB. 1998

0000 0672 7701

I N H O U D

	Blz.
INLEIDING	1
DE TUINBOUW IN HET GEBIED	2
DE OMVANG VAN DE PRODUKTIETAKKEN OP DE GEMENGDE BEDRIJVEN MET TUINBOUW	3
DE VERANDERINGEN IN AREAAL TUINBOUW OPEN GROND EN VEILINGOMZET VAN DE GEMENGDE BEDRIJVEN MET MEER DAN f 6000,- VEILINGOMZET	5
CONCLUSIE	7
LITERATUUR	7

INLEIDING

In het gebied Oud Gastel, Oudenbosch, Hoeven heeft zich in de loop van de tijd in de landbouw een groot aantal bedrijven van een gemengd bedrijfstype ontwikkeld. Het gemengde bedrijfstype is ontstaan als gevolg van het door vele splitsingen te klein geworden landbouwbedrijf. Ook door de slechte verkaveling van de bedrijven en de op korte onderlinge afstand voorkomende verschillen in kwaliteit en geschiktheid van de grond, is het voor slechts weinig bedrijven in dit gebied mogelijk geweest geheel op één tak van de agrarische produktie over te schakelen.

Reeds vanouds heeft de teelt van tuinbouwgewassen in de volle grond op deze bedrijven vaak een belangrijk aandeel in de totale agrarische produktie.

De laatste jaren is de specialisatie en dus de ontmenging op dit soort bedrijven sterker in de belangstelling komen te staan. In dit gebied lijkt ontmenging in het kader van een ruilverkaveling een reële mogelijkheid te zijn voor een verbetering van de agrarische produktie. In dit verband wordt met name onder meer gedacht aan de stichting van gespecialiseerde bedrijven met intensieve groenteteelt in de volle grond. Als gevolg daarvan is een oriënterend onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de verschillende produktietakken op die bedrijven, waarbij reeds sprake is van een belangrijke aanzet van de teelt van tuinbouwgewassen.

DE TUINBOUW IN HET GEBIED

Het ruilverkavelingsgebied omvat vrijwel het gehele grondgebruik van de gemeenten Oud Gastel, Oudenbosch en Hoeven. Verder zijn ook kleine gedeelten van de gemeenten Ruchphen (Zegge) en Etten bij het ruilverkavelingsblok betrokken (bijlage I). In het hiernavolgende zijn deze gedeelten evenwel buiten beschouwing gebleven.

De totale oppervlakte tuinbouw in het gebied bedraagt volgens de landbouwtelling mei 1970 ongeveer 830 ha ofwel 15 % van de totale oppervlakte cultuurgrond. In belangrijkheid qua areaal volgt de tuinbouw hier op respectievelijk de rundveehouderij en de akkerbouw. De tuinbouw komt verspreid voor op 416 bedrijven ofwel ca. 60 % van het totaal aantal bedrijven en betreft vrijwel geheel de teelt van tuinbouwgewassen in de volle grond.

Van betekenis is de groenteteelt op grotere akkerbouwbedrijven, waarbij het gaat om produktie ten behoeve van de conservenindustrie. Exacte areaalgegevens van deze vorm van groenteteelt, voornamelijk voorkomend op de kleigronden in het gebied, zijn niet voorhanden, maar het betreft hier vrijwel het gehele areaal van erwten (ca. 65 ha), stok- en stamslabonen (130 ha) en tuinbonen (108 ha). Voorts wordt nog wat spinazie, boerenkool en prei op contract geteeld. Opvallend is dat in dit gebied de oppervlakte van deze arbeidsextensieve vorm van groenteteelt jaarlijks aan sterke schommelingen onderhevig is, met een lichte tendens tot uitbreiding. Moeilijkheden bij de opstelling en uitvoering van de contactvoorwaarden lijken in dit verband een rol van betekenis te spelen. Door de studiegroep tuinbouwteelten voor de akkerbouw (1967) werd bovendien de indruk verkregen dat de opbrengst van alternatieve gewassen sterk bepalend is voor het prijsniveau dat voor de groenteteelt op contract wordt bedongen.

Van enige betekenis is ook de teelt van boomkwekerijgewassen met een oppervlakte van ca. 50 ha verdeeld over een 15-tal overwegend gespecialiseerde bedrijven in Oudenbosch.

Van belang in het gebied is voorts de teelt van tuinbouwgewassen op de overwegend kleinere gemengde bedrijven. In het algemeen is hierbij sprake van een arbeidsintensieve vorm van de teelt van groente- en fruitprodukten. Voor wat betreft de ontwikkelingskansen

van deze bedrijven in de richting van tuinbouw zal wat nader worden ingegaan.

DE OMVANG VAN DE PRODUKTIETAKKEN OP DE GEMENGDE BEDRIJVEN MET TUINBOUW

Voor een eventuele verdere ontwikkeling van de tuinbouw op gemengde bedrijven in dit gebied, zijn alleen die bedrijven interessant waarbij de tuinbouw nu reeds van enige betekenis is. Nemen we als criterium een bruto veilingomzet op jaarbasis van meer dan f 6000,-, hetgeen in de praktijk betekent een arbeidsbehoefte van tenminste éénvierde manjaar voor de teelt van fijnere groenten en fruit, dan blijken in de drie gemeenten in 1970 in totaal 128 bedrijven ofwel bijna één derde van het aantal bedrijven met tuinbouw voor te komen die aan deze norm voldoen. Voor het gehele ruilverkavelingsblok bedraagt dit aantal ongeveer 150. De huiskavels van deze bedrijven zijn weliswaar veelal rondom de dorpskernen gelegen, maar van een geconcentreerde situering is echter geen sprake (bijlage I).

Voor de bedrijven met genoemde veilingomzet in 1965 en/of 1970, is de omvang van de verschillende produktietakken in beide jaren bepaald. Als parameter is hiervoor gebruikt de standaard-bedrijfseenheid (s.b.e.), zijnde een verhoudingsgetal voor de toegevoegde waarde in de verschillende produktierichtingen en gebaseerd op de hoogte van de netto toegevoegde waarde op basis van factorkosten bij een moderne bedrijfsvoering. De resultaten zijn weergegeven in fig. 1.

Uit de figuur blijkt dat in alle drie de gemeenten het absolute aantal van deze bedrijven vrijwel gelijk is gebleven. Daar het totaal aantal bedrijven in deze gemeenten met ruim 14 % is afgenomen van respectievelijk 834 in 1965 tot 716 in 1970 betekent dit een relatieve toename van het aantal bedrijven met een belangrijke aanzet van tuinbouw. Daarnaast blijkt dat de gemiddelde produktie-omvang van deze bedrijven in 1970 ten opzichte van 1965 met ruim één derde (Oudenbosch) tot bijna de helft (Hoeven) is toegenomen. Deze verhoging is voor een belangrijk deel een gevolg van een toename met ruim de helft van de op directe consumptie gerichte teelt van groenten in de volle grond.

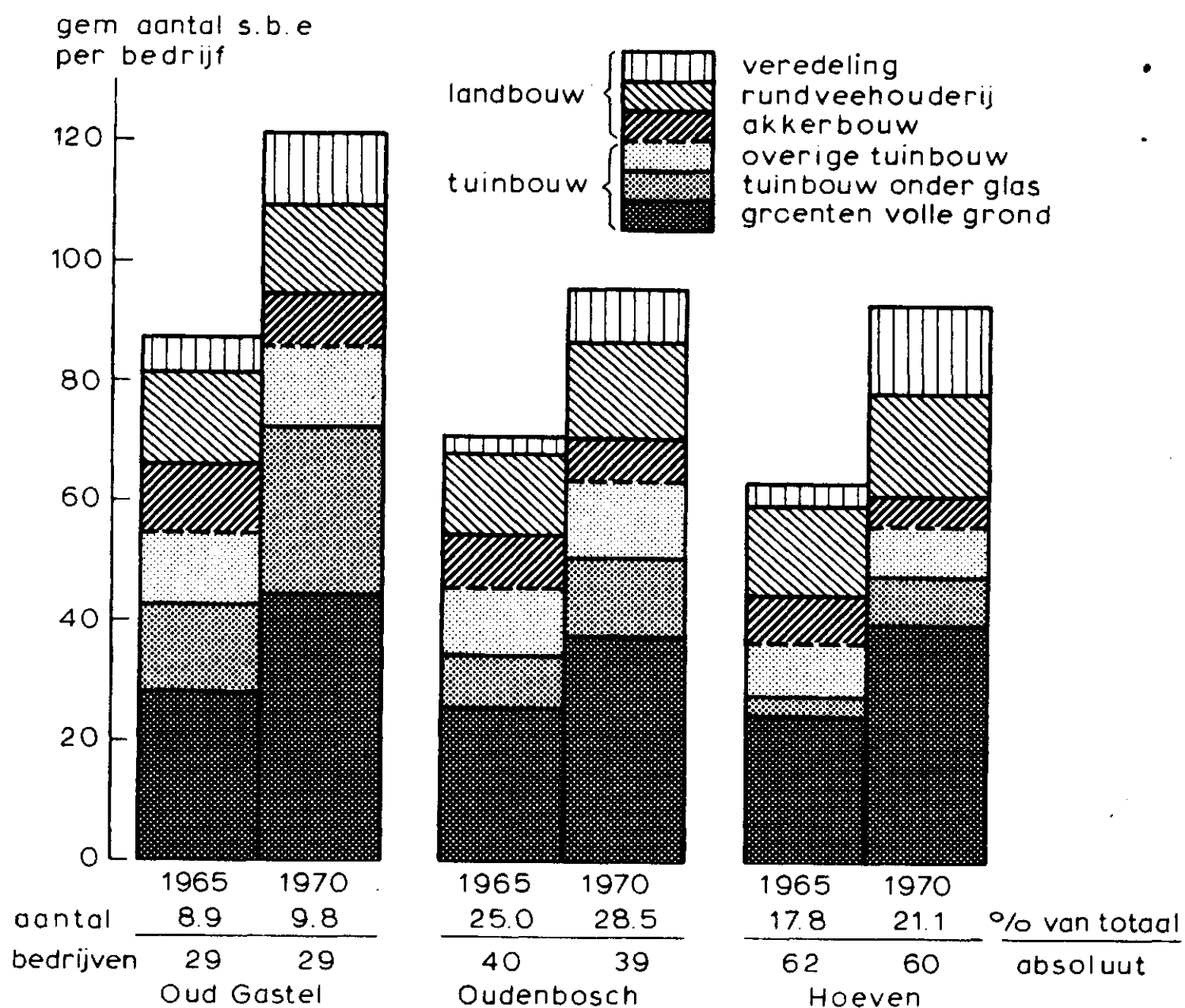

Fig. 1. De gemiddelde produktie-omvang in s.b.e. per bedrijf totaal en per produktietak in 1965 en 1970 voor bedrijven met een bruto veilingomzet in 1965 en/of 1970 van minimaal f 6000,-.

De omvang van de glastuinbouw is in deze periode verdubbeld, maar is overigens nog van weinig betekenis. In 1970 waren nog slechts 11 bedrijven met een areaal van meer dan 3000 m² glas vergeleken met 2 bedrijven in 1965. Ook de veredelingsproductie is relatief sterk toegenomen. De bedrijfsverandering is gepaard gegaan met een belangrijke achteruitgang van de akkerbouwproductie in de orde van grootte van 25 %.

Tenslotte kan voor wat betreft het bedrijfsinkomen worden gesteld dat deze groep van bedrijven in 1970 bijna 70 % van hun inkomen verkregen uit de sector tuinbouw.

DE VERANDERINGEN IN AREAAL TUINBOUW OPEN GROND EN VEILINGOMZET VAN DE GEMENGDE BEDRIJVEN MET MEER DAN f 6000,- VEILINGOMZET

In tabel 1 zijn de bedrijven met meer dan f 6000,- veilingomzet onderverdeeld naar de oppervlakte tuinbouw open grond per bedrijf in de jaren 1965 respectievelijk 1970. Uit de tabel blijkt dat op de helft van het aantal bedrijven de oppervlakte tuinbouw open grond is toegenomen. Op 20 % van deze bedrijven is echter van een verkleining sprake. Tevens blijkt dat het aantal bedrijven met meer dan 2 ha tuinbouw open grond in de beschouwde periode vrijwel is verdubbeld namelijk een toename van 32 tot 62.

Gemiddeld is de oppervlakte tuinbouw in de volle grond per bedrijf gestegen van 1½ ha tot ruim 2,5 ha. De gemiddelde oppervlakte cultuurgrond is van 1965-1970 toegenomen van 5,5 ha tot 6 ha per bedrijf. In deze categorie bedrijven is dus naast een bedrijfsvergroting tevens een intensivering in de richting van tuinbouw opgetreden.

Tabel 2 geeft een overzicht van de veilingomzet in 1965 en 1970. Uit de tabel blijkt, dat gerekend naar veilingomzet, de tuinbouw op 60 % van deze bedrijven is vergroot, terwijl op eveneens 20 % van de bedrijven een verkleining is waar te nemen. In 1965 hadden slechts 12 bedrijven een veilingomzet van meer dan f 20 000,- vergeleken met 33 bedrijven in 1970.

Tabel 1. Aantal bedrijven met een bruto veilingomzet in 1965 en/of 1970 van minimaal f 6000,- onderverdeeld naar oppervlakte tuinbouw open grond per bedrijf

		1 9 6 5							
Oppervlakte tuinbouw open grond (ha)		≥ 5	3-5	2-3	1,5-2	1-1,5	0,5-1	< 0,5	Totaal
1970	≥5	7	5	5	1	-	-	1	19
	3-5	-	2	5	4	2	1	1	15
	2-3	-	-	3	7	9	3	6	28
	1,5-2	-	-	-	8	-	3	1	12
	1-1,5	-	1	2	3	5	3	2	16
	0,5-1	-	-	1	2	5	6	4	18
	<0,5	-	-	1	5	3	3	8	20
opgeheven	-	-	-	1	2	-	-	3	
Totaal		7	8	17	31	26	19	23	131

Tabel 2. Aantal bedrijven met een bruto veilingomzet in 1965 en/of 1970 van minimaal f 6000,- onderverdeeld naar veilingomzet per bedrijf

		1 9 6 5						
Bruto veilingomzet fijnere tuinbouw- produkten (x f 1000,-)		≥ 30	20-30	15-20	10-15	6-10	< 6	Totaal
1970	≥30	5	6	3	4	-	2	20
	20-30	-	1	3	7	-	2	13
	15-20	-	-	3	2	5	4	14
	10-15	-	-	1	7	5	6	19
	6-10	-	-	1	5	10	28	44
	< 6	-	-	-	2	16	-	18
	opgeheven	-	-	-	1	2	-	3
Totaal		5	7	11	28	38	42	131
			12	23	51	89	131	

Payzen 1965 en Payzen 1970

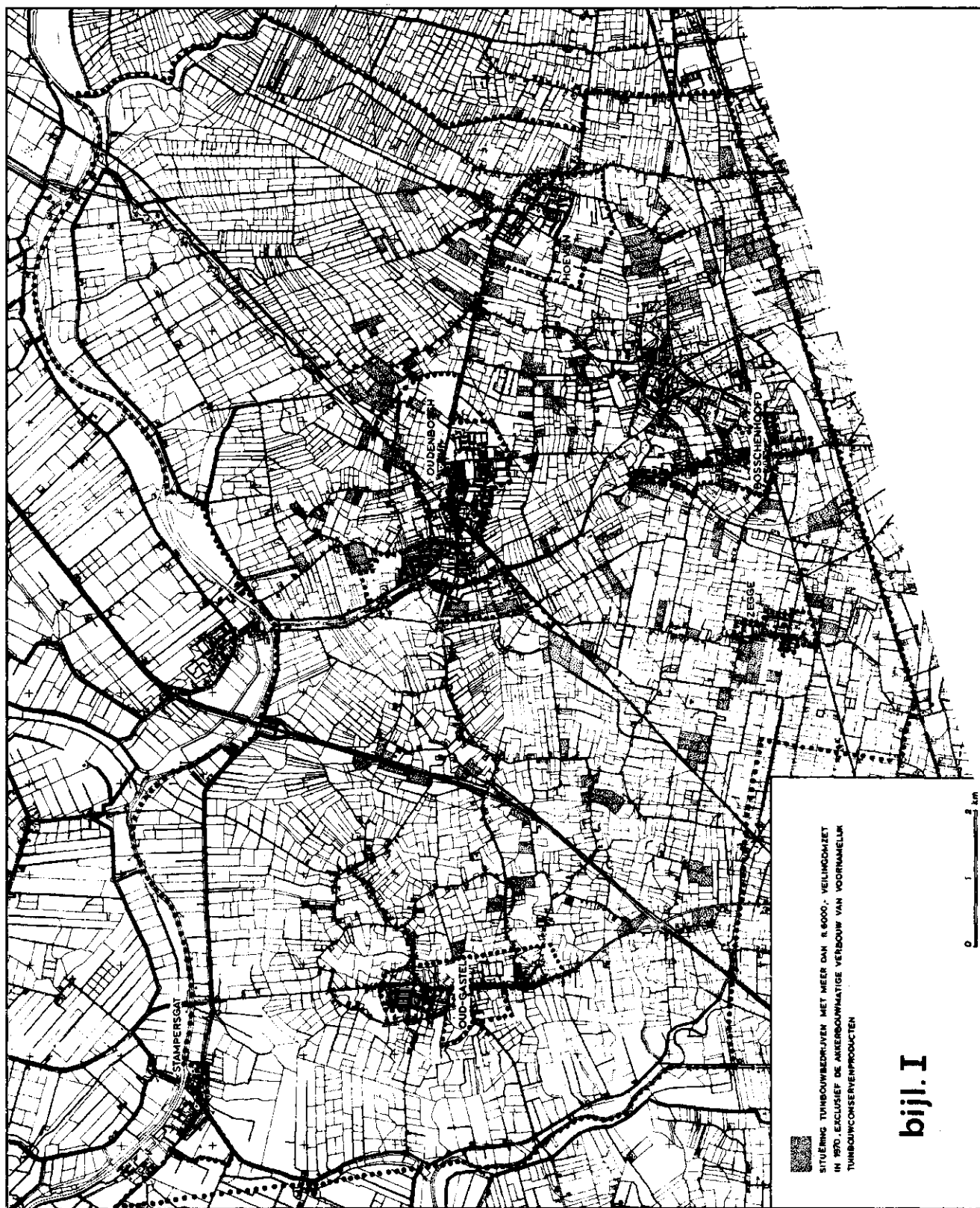
CONCLUSIE

In het ruilverkavelingsgebied Oud Gastel, Oudenbosch, Hoeven, blijkt op bijna 20 % van het totaal aantal bedrijven een behoorlijke aanzet van intensieve tuinbouw in de volle grond voor te komen. Van belang is hierbij dat dit aantal de laatste 5 jaar vrijwel niet is afgenomen, dit in tegenstelling tot andere bedrijven. Bij deze categorie van bedrijven blijkt de tuinbouw van 1965 tot 1970 zowel qua areaal als qua veilingomzet in belangrijke mate te zijn toegenomen.

Nadere studie zal nodig zijn om eventuele verdere ontwikkelingsmogelijkheden van deze bedrijven in ruilverkavelingsverband aan te geven. Met name dient hierbij te worden gedacht aan verbeteringsmogelijkheden van de cultuurtechnische productie-omstandigheden.

LITERATUUR

STUDIEGROEP TUINBOUWTEELTEN VOOR DE AKKERBOUW, 1967. Tuinbouwgewassen voor de akkerbouw. Nieuwe bedrijfssystemen in de landbouw, publikatie nr 11.

SITUERING TUNBOUWBEDRIJVEN MET MEER DAN 8.000,- VEELINGDIJKT
IN 1970. EXCLUSIEF DE AANKOMSTIGE VERBOUW VAN VOORNAMELIJK
TUNBOUWCONSERVENPRODUCTEN

bijl. I